

Posudek oponenta bakalářské práce Nikolky Meierové s názvem „Politizace klubových kultur – etnografie jednoho klubu“

Nikoli Meierová (NM) se ve své bakalářské práci věnuje problematizaci politizace klubové kultury na příkladu jednoho pražského klubu. Za ústřední metodologii si zvolila etnografický výzkum. Na práci je možné ocenit hned několik důležitých věcí, z nichž tři mi připadají zásadní:

1. NM je insiderka, což má svá specifika pro dynamiku pohybu v terénu a autorce se daří omezit potenciální negativa (splývání vlastních postojů s postoji zkoumaných, špatné analytické hledí díky samozřejmosti dění) a naopak vytěžit pozitiva situace (detailní popis prostředí, důvěrnost v rozhovorech přetavená ve velmi otevřené výpovědi a kvalitní „data“, slovníček emických pojmů v závěru práce). Tuto svou specifickou pozici navíc poctivě a zajímavě reflektuje, k čemuž přidává i reflexi etických aspektů výzkumu, stejně jako kvalitní a detailní popis práce v terénu, analytických postupů a metod.

2. Autorka si klade konceptuální cíle, což oceňuji – zvláště už na bakalářské úrovni. Nezajímá jí empirická situace klubu jako taková, ale explicitně se snaží skrze empirická data debatovat koncepty – konkrétně pak 5 dimenzí politizace, které jsem s kolegou Charvátém a Slačálkem rozpracoval před několika lety. „*Jedná se o jakýsi dialog existující teorie se získanými empirickými daty,*“ píše NM (str. 57) a snaží se jednotlivé koncepty podrobit testu funkčnosti a relevance na koherentním empirickém materiálu. A to je přístup inovativní a hodný respektu, protože tyto dimenze byly promyšleny spíše skrze analýzu sekundárních zdrojů či skrze jejich jednotlivé promyšlení v různých terénech. Snaha popasovat se s nimi v jediném terénu tak umožňuje nahlédnout je z originální perspektivy. Autorce se tento úkol daří a v závěru přichází se zajímavými zjištěními: „*Lze hovořit o intersekcionalitě rovin (de)politizace, kdy se v jednom momentu, v jednom prostoru a na jedné subkulturní scéně protíná vícero dimenzí procesu (de)politizace. Jednotlivé dimenze se mohou navzájem posilovat, jak tomu je v případě politizace životním stylem a organizovanou aktivitou. Také se mohou rušit, jak ukazuje příklad intersekcionality politizace životním stylem a politizace vnitřní dynamiky subkulturních scén. ...Došla jsem k závěru, že jednotlivé roviny procesu (de)politizace vždy souvisí se situačním kontextem, tedy že jsou neustále vyjednávány v rámci fyzického i virtuálního prostoru klubu.*“ (107-8) Mimo to rovněž umí myslet do budoucna a v závěru práce tematizuje, kudy by výzkumy politizace mohly pokračovat v dalším výzkumu – mj. Píše: „*V tomto kontextu by dále bylo zajímavé provést výzkum ukrajinské techno a rave scény, která se v současnosti stala platformou pro aktivní zaujímání občanských postojů, aktivismus a solidaritu.*“ (108) Nelze než v tomto s NM souhlasit a doufat, že se tématu chopí v magisterském stupni studia.

3. Práce rovněž vyniká důrazem na etnografii coby dlouhodobější proces, stejně jako designem výzkumu napříč online a offline světem. Autorka prováděla výzkum v rozpětí od prosince 2021 do června 2023 a byla schopna do analýzy zapracovat události očekávané i neočekávané. Za jedny z nejzajímavějších částí považuji ty, když se autorka věnuje optikou politizace k organizované aktivitě činnosti klubu v čase pandemie, respektive optikou politizace mocí dění kolem klubu při začátku války na Ukrajině. Ukazuje tím přednosti dlouhodobosti etnografického výzkumu, stejně jako to, že problematiku etnografického výzkumu není možné vždy předem od stolu naplánovat a pak jí v terénu jen mechanicky realizovat. Etnografie vybízí člověka k epistemologické otevřenosti a schopnosti pracovat s nečekaným a situačním. A NM prokázala, že obě tyto klíčové dispozice si v práci osvojila. Ba co více, byla schopna rozpracovat výzkum napříč digitálním i materiálním prostředím: „*terén představuje nejen samotný prostor klubu, ale i jeho virtuální rozměr na sociálních médiích*“ (str. 7) Takový výzkumný design mi dnes přijde už jako nezbytnost, byť v řadě výzkumů i etablovaných českých antropologů zůstává stále opomíjen.

Zde bych velmi rád posudek ukončil a autorce dal nejlepší možné hodnocení, ale žel nemohu. Práce totiž trpí jedním poměrně velkým nedostatkem – je příliš dlouhá. Jestliže doporučený počet normostran pro bakalářskou práci je 50, tak práce NM čítá celých 114stran. A nutno říct, že přílišná délka práci škodí. Autorka se snaží „chytat příliš mnoho zajců najednou“. Bohatě by stačilo, kdyby se na konceptuální rovině věnovala pouze dimenzím politizace a osekala pasáže, které představují jiné koncepty ze subkulturních studií (první možnost krácení). V závěru se navíc obstojně, jak výše píše, vrací právě k těmto dimenzím politizace, kdežto u těch ostatních konceptů tomu až tak není. Mimo to v některých pasážích zbytečně text natahuje tím, když dává prostor citacím rozhovorů, tam kde není třeba či kde nejsou relevantní pro ústřední analytickou linku (druhá možnost krácení). K čemu je např. dobré vědět dynamiku nalívání do skla či do plastu? (str. 52) Proč autorka dává prostor citaci zkoumané barmany kolem obsahů přednášek a výstav, když to mohla sama vyčíst z programu? (str. 51, 54) A v neposlední řadě i v samotné sekci k dimenzím politizace se objevují pasáže, které bylo klidně možné vynechat – ať už např. problematiku psychedelik, kde je otázka, zda kultura vzájemnosti je vlastní zkoumanému prostoru či spíše ontologii konzumovaných látek (str. 83) či extrémně dlouhé pasáže k subkulturnímu kapitálu ve věci vrůstání do subkultury (89-90). Já plně rozumím pocitu, že vše souvisí se vším a nutnosti toho postihnout co nejvíce. Na druhou stranu jedním z umění, které by si aspirující bakalářka měla osvojit, je schopnost zúžit problematiku adekvátně vyhrazenému prostoru a vhodně vybrat, čemu se věnovat a čemu ne. Koneckonců, to je dovednost, která je ceněna nejen v odborném světě (psaní odborných článků se většinou musí vejít do stanoveného limitu počtu slov), ale i ve světě veřejném (např. při žádání o granty). Méně je v tomto kontextu více.

Kromě tohoto vážnějšího nedostatku je možné v práci najít i další problematické prvky – ať už to, že slovo „biorytmus“ (str. 7) mi přijde natolik zatížené významy, že jako koncept nebo metafora nefunguje, či občasně rozházené formátování (str. 56). V neposlední řadě autorka neprovedla důkladnou anonymizaci – nejen, že chybí smyšlený název klubu, ale hlavně z některých citací je snadné se dopátrat o jaký klub se jedná (když např. autorka zmiňuje konkrétního interpreta vystupujícího v klubu v konkrétním datu). Je třeba být důsledný a anonymizovat, pokud je to nezbytné, i čas či interprety a nikoli jen název klubu.

Celkové hodnocení

Autorka předkládá nadstandartně kvalitní práci po konceptuální, metodologické i analytické stránce. Práce nicméně trpí přílišnou délkou, která je k celkovému neprospěchu věci. Práci samozřejmě doporučuji k obhajobě, ale s určitou lítostí musím navrhnout známku velmi dobře, tzn. za dvě.

Otázka k diskusi

Na několika místech práce autorka píše nikoli o politizaci, ale o potenciálu politizace – a to i v klíčových pasážích textu: „*Potenciál politizace subkultur představoval výzkumný problém.*“ (str. 7, viz i str. 23, 30) Co přesně oním potenciálem myslí a jak se liší potenciál politizace od politizace samotné z analytického hlediska?

V Rožnově pod Radhoštěm 29. srpna 2023,

Bob Kuřík, Ph.D.